

Landgebonden

PLASDRAS EN GREPPELS VOOR VOGELS EN AMFIBIEËN

In het vroege voorjaar verzamelen weidevogels zich rondom percelen die vernat zijn. Daar vinden ze voldoende rust en voedsel (wormen en larven) in een vochtige bodem; zo maken de vogels zich klaar voor het broedseizoen. Oude graslanden met greppels zijn uitermate geschikt voor het realiseren van greppelplasdras. Ondergelopen greppels bieden veel voedsel voor weidevogelkuikens.

Veel graslanden zijn door de jaren heen droger geworden. Dit in combinatie met het afnemen van de kruidenrijkdom, intensivering maaibeheer en (over)bemesting (kunstmest) heeft ertoe geleid dat er steeds minder insecten leven. Daardoor zijn er ook minder vogels. Dieren kunnen in deze gebieden gemakkelijker afkoelen en ook tijdens droge periodes zullen deze graslanden langer over voldoende water beschikken en dus frisgroen blijven. Kijk ook bij Lespakket: <https://library.wur.nl/WebQuery/edepot/545919>

BELEIDSVELDEN

Duurzaamheid

Klimaat

Water

Biodiversiteit

Landbouw en Natuur

Nationale bijenstrategie

Industrieterreinen

Vergoening Europees Landbouwbeleid

ALGEMENE SOORTEN

Dit hangt sterk af van de aanwezige bodem en waterhuishouding.

LEEFGEBIED

<https://www.bij12.nl/onderwerpen/natuur-en-landschap/index-natuur-en-landschap/natuurtypen/>

AANDACHTSPUNTEN

Greppel plas-dras is een kleinschalige variant van het type plas-dras. Hij is erop gericht om langs greppels en slootjes plas-dras condities te creëren. Een voorwaarde is dat greppel plasdras direct gelegen is langs een greppel of sloot. Het terrein dient minimaal 2 maanden voor 60% 5-20 cm onder water te staan. Bij plas-dras geldt hetzelfde, maar er hoeft geen greppel of sloot aanwezig te zijn en vaak staat een veel groter gedeelte van het gehele perceel onder water [3].

Bepaal in hoeverre het mogelijk is het gebied te vernatten. Er kan ook gekozen worden om alleen gedeeltes van het terrein te vernatten. De dichtheden van de grazers zijn hierbij met name van belang in de winter, omdat dan het grasland snel kapotgelopen wordt. Let erop dat sommige planten giftig zijn voor grazers, zoals kruiskruiden. In een natuurlijke wei grazen de grazers normaal gesproken netjes om deze soorten heen, maar wanneer ze gemaaid worden dan blijven sommige soorten ook gedroogd giftig voor de grazers en herkennen ze ze niet als giftig. Verder zullen grazers op een klein perceel sneller geneigd zijn ook giftige planten te eten, omdat het perceel overbegraasd wordt. Iedere plant beschermt zich voor de duidelijkheid voor grazers, dat kan zijn via bijvoorbeeld

gifstoffen, stekels of dat hij slecht te verteren is. Waar het om gaat is dat bij meer verschillende soorten in een wei de kans op een vergiftiging door een te grote accumulatie van dezelfde gifstoffen kleiner wordt. Verder werken ook diverse gifstoffen in lage dosissen positief op de gezondheid. Ook Engels raaigras kan leiden tot vergiftigingsverschijnselen in de zomer en herfst, waardoor de dieren gaan wankelen en nerveus worden [10].

Risico soorten: Jacobskruid, incl. diverse andere kruiskruiden, ridder- en krulzuring, heermoes, lidrus, andere paardenstaarten, smeerwortel, narcis, sint-janskruid, rode klaver, hondsdrif, herfsttijloos, brem, boterbloem, reuzenberenklauw, bastaardklaver, honingklaver, dolle kervel en diverse andere [4], [6].

De soorten moeten passen bij de bodem en waterhuishouding van de locatie. Het mooiste zou zijn wanneer de gekozen soorten passen bij de soorten uit de omgeving. Voor de biodiversiteit is het het aantrekkelijkste wanneer het hele jaar door bloemen aanwezig zijn. Met een waardering van 1 ster (laag) tot 5 sterren (hoog) kunt u zien welke van de onderstaande aandachtspunten het meeste bijdragen [1].

Aandachtspunten voor het aanleggen van plasdras en greppels	Bijdrage
De locatie ligt binnen 1km van een groenblauwe ruimte.	★☆☆☆☆
De locatie ligt binnen 30m van een groenblauwe ruimte.	★★★★☆
Veel plantensoorten per vierkante meter. Streefwaarde min. 10-15.	★★★★☆
De planten passen bij de omgeving	★★★★☆
Er wordt gefaseerd beheer. Het beheer past bij de gekozen soorten.	★★★★☆
Er is permanent oppervlaktewater in of in de buurt aanwezig.	★★★★☆
Er is plasdras aanwezig van min. 2 meter breed. 60% van het terrein staat min. 2 maanden onder water. 5-20 cm onder water	★★★★☆
Er zijn greppels- en sloten, met plasdras aanwezig, waar langer water in blijft staan tijdens droogte. (Greppel plas-dras). 5-20 cm onder water.	★★★★☆
Er wordt geen vergif en kunstmest gebruikt.	★★★★☆
2 koeien/ 3 paarden/ 10-15 schapen/ per hectare	★★☆☆☆
1 koe/ 1,5 paard/ 7 schapen per hectare	★★★★☆
0,5 koe/ 1 paard/ 3,5 schapen per hectare	★★★★★

KANSEN VOOR BIODIVERSITEIT

Bij het aanleggen van een plasdras en greppels kunnen er één of meerdere natuurtypen gerealiseerd worden. Elementen die zeer geschikt zijn Groenvoorziening gras en Ruigteveld [3]. Deze elementen dienen voornamelijk als voedselvoorziening, schuilplaatsen of navigatie-elementen. Bij het juist inrichten en beheren van deze elementen kunt u als eindstreven het veelvoudig voorkomen of zelfs vestigen van de bijbehorende gidssoorten verwachten, zie tabel 1.

Tabel 1: Natuurtypen met hun geassocieerde gidssoorten die gerealiseerd kunnen worden bij het aanleggen van plasdras en greppels.

Natuurtypen	Gidssoorten	Schaal (ha)	Tijd van uitvoer	Tijdperiode tot effect op biodiversiteit	Onderhoud	Kosten/ha/jaar
Groenvoorziening gras [3]	Gewone dwergvleermuis, icarusblauwtje, patrijs, rund, paard,	$\geq 0,1 - 1 \leq$	Matig	Matig	Weinig beheer	Tot € 211,42
N12.06: Ruigteveld [3]	Gewone dwergvleermuis, patrijs, rund, paard.	$\geq 0,1 - 1 \leq$	Zeer kort	Kort	Matig beheer	Tot € 117,36
L01.15: Natuurvriendelijke oever [3]	Kamsalamander, icarusblauwtje	$\geq 0,1$	Kort	Lang	Weinig beheer	Tot € 211,07
N05.04 Dynamisch Moeras [3]	Kamsalamander, icarusblauwtje	$\geq 0,5$	Kort	Lang	Matig beheer	€473,58
N05.02 Gemaaid Rietland [4]	Kamsalamander, gewone dwergvleermuis	$\geq 0,2$	Zeer kort	Zeer kort tot Kort	Matig beheer	€667,31 €925,44 zonder geschatte opbrengsten

MEERWAARDE

Meerwaarde van plasdras en greppels

Financieel

- Verhoging van omliggende grond- en huizenprijzen
- Gezondheidskosten besparen.

Sociaal

- Verbetering woon- en leefomgeving
 - Bijdragen aan mentale gezondheid

Fysiek

- Verhoging waterbergend vermogen
- Verbetering luchtkwaliteit
- Biedt verkoeling
- Biedt kansen voor biodiversiteit
- Biedt een mooie leefomgeving voor grazers en weidevogels.

VOORBEELD

Plasdras en greppels voor vee en paard

Belangrijk is dat het gras niet alleen maar hoog is en dat er ook bloemen in het grasland staan. Hierdoor is er ook nectar en stuifmeel voor insecten aanwezig. Idealiter bloeien er ook nog planten in de zomer en herfst.

Dit is een hele natuurlijke setting, waarbij weidevogels ook slecht bereikbaar zijn voor roofdieren. In Nederland zal deze setting vaak lastig zijn te realiseren. Je krijgt hierdoor namelijk kleine eilandjes in het perceel.

STAPPENPLAN

- 1: Bepaal waar plas-dras en greppelplasdras mogelijk is. Let op dat het terrein minimaal 2 maanden voor 60% 5-20 cm onder water moet staan.
- 2: Bepaal welke grassen/kruiden het overleven met de huidige/toekomstige grazers en welke dichtheden de grazers kunnen hebben in relatie tot de gekozen kruiden op het perceel. Let erop dat sommige planten giftig zijn voor grazers, zoals kruiskruiden.
- 3: Bepaal of de soorten ingezaaid of geplant worden. Verder moet er nagegaan worden of de soorten de eerste jaren extra hulp nodig hebben
4. Afhankelijk van de wensen en eisen kan de plasdras / greppelplasdras ook complexer worden ingericht, zoals met waterelementen, hoogteverschillen, andere bodems enzovoorts.
5. Bij voorkeur wordt dit gehele proces begeleidt door een planten expert.

Habitat	Beheermaatregelen
8012: Groenvoorziening gras	Gefaseerd maaien. Maai niet heel het grasland tegelijk maar laat delen overstaan voor de aanwezig fauna.
	Delen van grasland niet maaien. Dit biedt structuur aan het grasland en ruigere gedeeltes trekken meer fauna aan.
	Voorkom overwoekering door struiken en bomen.
N12.06: Ruigteveld	Gedeeltes van de ruigtes kunnen eens per drie jaar gemaaid worden. Een ruigte wordt niet meer dan één keer per jaar gemaaid. Werk verder zoals bij groenvoorziening gras.
L01.15: Natuurvriendelijke oever	Periodiek gemaaid in een cyclus van minimaal eenmaal per 2 en maximaal eenmaal per jaar.
	Er mogen geen gewasbeschermingsmiddelen en meststoffen in het element gebruikt worden.
	Strooisel of bagger mag niet verwerkt worden in het element.
N05.04 moeras Dynamisch	Bebossing aan de randen van het moeras tegengaan door zaailingen van els, berk en wilg te verwijderen voordat deze zich grootschalig kunnen vestigen.
	Natuurlijk waterpeil aanhouden of enigszins nabootsen als dit mogelijk is. De verschillende vegetaties in een moeras zijn afhankelijk van een variërend waterpeil.
	Behoud open plekken in het moeras voor verhoging van de kwaliteit van het leefgebied voor watervogels en amfibieën. Het beste kan dit gedaan worden aan het einde van de helofytenfilter, zodat het water al schoner is.
	Als dit niet natuurlijk <u>gebeurt</u> dan wordt de plasdras min. 2 maanden voor 60% onder water gezet.
N05.02 rietland Gemaaid	Gefaseerd maaien. Maai niet heel het rietperceel tegelijk maar laat delen overstaan voor aanwezig fauna. Gebruik geen zware maaimachines.
	Overweeg vaste plekken riet niet te maaien. Enkele watervogels zijn afhankelijk van overjarig rietvegetatie. Deze vaste plekken kunnen het beste in de altijd natte gedeeltes zijn, dit verkleint de kans op verruiging.

BRONNEN

[1]: <https://gemeente-en-stadsmonitor.vlaanderen.be/groen-in-de-buurt>

[2]: <https://www.atlasleefomgeving.nl/meer-weten/natuur/groene-leefomgeving>

[3]: <https://www.bij12.nl/onderwerpen/natuur-en-landschap/index-natuur-en-landschap/>

<https://www.bij12.nl/onderwerpen/natuur-en-landschap/index-natuur-en-landschap/agrarische-natuurtypen/a01-agrarische-faunagebieden/a01-01-weidevogelgebieden/>

[4]: <https://www.pavo.nl/advies/giftige-planten-voor-paarden/>

[5]: <https://www.paardenarts.nl/kennisbank/gevaarlijke-bomen-en-struiken/>

[6]: <https://verenigingegenpaard.nl/kennisbank/verzorging-en-gezondheid/paard-en-gezondheid/giftige-planten/>

[7]: <https://toverleven.cultu.be/hoeveel-dieren-m2-grasland>

[8]: <https://www.parool.nl/nieuws/grazers~b20019bc/?referrer=https%3A%2F%2Fwww.google.com%2F>

[9]: <https://www.levendehave.nl/dierenwikis/runderen/giftige-planten-voor-runderen>

[10]: <https://www.levendehave.nl/dierenwikis/algemeen/giftige-planten-en-struiken>